Çankırı Karatekin Üniversitesi
İktisadi ve İdari Bilimler
Fakültesi Dergisi
Y. 2023, Cilt 13, Sayı 3, ss. 854-878

Cankırı Karatekin University
Journal of the Faculty of Economics
and Administrative Sciences
Y. 2023, Volume 13, Issue 3, pp. 854-878

Araştırma Makalesi

Kriz Yönetimi ve Afetler: Elazığ Depreminden Yansımalar

Canan Gamze BAL
Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, İİBF
cgbal@ksu.edu.tr, ORCID: 0000-0003-1031-2588
Zehra ÖZGEN
Sorumlu Yazar, Bağımsız Araştırmacı
zehraozgen85@gmail.com, ORCID: 0000-0002-7362-0839

Öz
Kriz yönetimi; krizi meydana getiren durumların önlenmesi veya ülke çıkarları gözetilerek oluşabilecek zararı en az seviyeye indirmek amacıyla yapılması gereken hazırlıkların planlı bir şekilde yönlendirilmesidir. Afet yönetimi ise; afet öncesi, afet anı ve afet sonrası evrelerinden oluşan süreçlerin tümüdür. Bu çalışmanın amacı, doğal afetlerin sebep olduğu kriz yönetim sürecinde kamu kurumlarının izledikleri strateji yöntemini değerlendirmektir. Bu çerçevede, 24 Ocak 2020 tarihinde Elazığ'da meydana gelen depremde afet öncesi yapılan hazırlıklar, afete müdahale ve afet sonrası iyileştirme sürecinde kamu kurumlarının rolü önem kazanmaktadır. Bu nedenle, deprem bölgesinde faaliyet gösteren kamu kuruluşlarında görevli üst düzey yöneticilerle yüz yüze görüşmeler yapılmıştır. Görüşmeler sonucunda afet öncesi, afet anı ve afet sonrası baz alınarak oluşturulan tema ve kategoriler altında toplamda 256 anlamlı görüş bildirilmiştir. Afet teması altında belirlenen müdahale kategorisi birinci, iyileştirme kategorisi ikinci, hazırlık kategorisi üçüncü, risk azaltma kategorisi dördüncü sırada yer almaktadır. Bu verilere göre, afet anında gerçekleştirilen müdahale aşamasının ön plana çıktığı bulgulanmıştır.
Anahtar kelimeler: Kriz yönetimi, afet yönetimi, doğal afetler
Jel Sınıflandırma Kodları: H12, H84, Q54

Crisis Management and Disasters: Reflections from the Elazığ Earthquake[1]

Abstract
Crisis management; It is a planned directing of the necessary preparations in order to prevent the situations that cause the crisis or to minimize the damage that may occur by taking into account the interests of the country. Disaster management is; It is the whole of the processes consisting of pre-disaster, disaster and post-disaster phases. The aim of this study is to evaluate the strategy method followed by public institutions in the crisis management process caused by natural disasters. In this context, the role of public institutions in the pre-disaster preparations, disaster response and post-disaster recovery processes in the earthquake that occurred in Elazig on January 24, 2020 becomes important. For this reason, face-to-face interviews were held with senior executives working in public institutions operating in the earthquake zone. As a result of the interviews, a total of 256 meaningful opinions were expressed under the themes and categories based on the pre-disaster, the moment of the disaster and the post-disaster. The response category determined under the disaster theme is the first, the recovery category is the second, the preparedness category is the third, and the risk reduction category is the fourth. According to these data, it has been found that the intervention phase carried out at the time of the disaster comes to the fore.

Keywords: Crisis manegement, disaster management, natural disasters
JEL Classification Codes: H12, H84, Q54

[1] Extended abstract is presented at the end of the article.

Geliş Tarihi (Received): 29.03.2023 – Kabul Edilme Tarihi (Accepted): 25.07.2023
Atıfta bulunmak için / Cite this paper:
Bal, C. G. ve Özgen, Z. (2023). Kriz yönetimi ve afetler: Elazığ depreminden yansımalar. *Çankırı Karatekin Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 13* (3) 854-878. DOI: 10.18074/ckuiibfd.1273197

1. Giriş

Günümüzde kriz sözcüğü, günlük konuşma dilinde en yaygın şekilde kullanılan terimlerden biridir. Kriz kelimesi sadece bir anlamı ifade etmemekle birlikte birçok tanımı vardır ve köken olarak Yunancaya dayanmaktadır. Yargı ve karar anlamlarına gelen kriz sözcüğünün özü, bireyin bir karara varması gerektiği halde bir karara varılmadığıdır (Milasinovic ve Kesetovic, 2008).

Krizler tanım olarak; büyük çaplı, aniden beliren, ciddi boyutlu, olumsuz gelişmelerdir. Kriz yönetimi ise, duruma göre değişen bir idare şeklidir. Açık ve net belirlenmiş görevleri kapsar, organizasyon içinde yapısal anlamda bazı değişimler gerektirir. Krize müdahale; krizin oluşmasını önleme, krizin değerlendirilmesi, krizin yönetim şekli ve krizin sona erdirilmesi olmak üzere bu gibi alanlardaki sorumlulukları kapsamalıdır (Groh, 2014, s. 49).

Doğal afetlerden kaynaklanan krizler, insanların ilk anda nasıl tepki vereceklerini bilemedikleri için başa çıkabilme konusunda en çok zorlandıkları durumlardan biridir. Kriz yönetiminde otoritenin sağlanması, iyi bir planlama yapılması ve kararların hızlı bir şekilde alınması çok önemlidir. Afetlerden kaynaklanan krizler, resmi ve sivil kuruluşların yanı sıra diğer birçok alanda faaliyet gösteren uluslararası ve gönüllü kuruluşların da katıldığı, kaosun üst sınırda yaşandığı ortamlar olması sebebiyle doğru bir koordinasyon gerektirir. Tüm hazırlıkların tamamlanmasının ardından devletin unsurları ve yardım kuruluşlarının da katılımıyla afetin yaşandığı bölgede çalışmalara başlanır (Leblebici, 2014, s. 458).

Doğal afetlerden biri olan deprem ele alındığında ise; afet riskini en aza indirmek amacıyla yapılan çalışmalar arasında, deprem bölgesinde yapılması planlanan binaların o bölgenin coğrafi koşullarına uygun şekilde inşa edilmesi gerekir. Deprem meydana geldikten sonra arama kurtarma ekiplerinin bölgeye sevk edilmesi, sağlık kuruluşları tarafından ilk yardım çalışmalarının yürütülmesi, depremde zarar gören afetzedelere gıda, barınma gibi temel ihtiyaç malzemelerinin hızlı ve planlı bir şekilde ulaştırılması önem arz eder. Daha sonrasında ise, hasar tespit çalışmalarının başlatılması ve normal hayata dönüş aşamasına geçiş için gerekenlerin süratle yapılması acil önlemler almayı zorunlu kılmaktadır (Mavi, 2020, s. 33).

Bu araştırmanın amacı; kurumların doğal afet kaynaklı kriz durumlarında nasıl bir strateji izlediklerini öğrenmektir. Yapılan bu çalışma için gerekli olan etik kurul izinleri alınmıştır. Araştırma, deprem bölgesi olan Elâzığ ilinde bulunan kamu kurumlarında gerçekleştirilmiştir. 24 Ocak 2020 tarihinde Elazığ'da meydana gelen ve merkez üssü Sivrice ilçesi olan 6.8 büyüklüğündeki depremin yarattığı krizin kurumlar tarafından ne şekilde yönetildiği konusunda bilgi edinmek amacıyla, bölgede sekiz ayrı kurumla görüşmeler yapılmıştır. Bu kapsamda anket formunda yer alan açık uçlu sorular, yönetici statüsünde çalışan katılımcılara yüz yüze yapılan görüşmelerde yöneltilmiş olup ses kaydı alınarak nitel araştırma yönteminden

yararlanılmıştır. Bu bağlamda elde edilen verilerin, doğal afetlerden kaynaklanan krizlerden biri olan depremin kamu kurumlarında nasıl bir strateji uygulanarak yönetilmesi halinde daha verimli olabileceği sorularına cevap aranmıştır.

2. Literatür Araştırması

2.1. Kriz ve Kriz Yönetimi

Kriz, tehlike arz eden bir durumun en üst seviyeye ulaştığı doruk noktasındaki çözülmesi güç olan dönemi açıklamaktadır. Yine kriz; kişinin veya örgütün öncelikli hedeflerini, imajını ve yaşam koşullarını yüksek düzeyde tehdit eden ve istenmeyen bir durumdur. Bireye veya organizasyona zarar verme ihtimali yüksektir, müdahale gerektirir ve kendiliğinden sona ermez. Kriz kurumlar açısından yöneticiler, hissedarlar ve iş görenler tarafından ileri seviyede dikkat çeken, aniden ortaya çıkan ve bir örgütün hedeflerini, itibarını, iç ve dış çevresiyle ilişkisini negatif anlamda etkileyen beklenmeyen bir durumdur (Mitroff, 1987, s. 283; Duden, 2002, s. 901; Holaday, 2006, s. 124).

Kriz yönetimi; aniden gelişecek bir kriz anında, kriz uyarı işaretlerinin alınarak analiz edilmesi ve kuruluşun kriz dönemini en az kayıpla atlatabilmesi için gerekli olan önlemlerin alınmasını kapsayan çalışmalardır. Başka bir tanıma göre kriz yönetimi; muhtemel bir krize karşı önceden kriz sinyallerinin alınması, bu öngörülerin değerlendirilmesi ve işletmenin kriz anından en asgari zararla kurtulabilmesi amacıyla gereken hazırlıkların yapılması ve problemleri çözebilme sürecidir. Kriz yönetimi, karar verme birimi tarafından olası bir krize karşı nasıl tepki verileceğini ve bu krizden hangi yöntemleri uygulayarak kurtulmanın mümkün olacağını belirlemek amacıyla alınan kararları ve eylemleri ifade eder (Hermann, 1972, s. 13; Pearson ve Clair, 1998, s. 61; Dayton, 2009).

Etkin bir kriz yönetimi, olası bir krize karşı önlem almayı ve kriz oluşmadan önce plan yapmayı gerektirir. Kriz yönetimi kavramı; hükümetler, ulusal ve uluslararası gönüllü kuruluşlar veya diğer yerel departmanlar tarafından yapılan olası bir krize karşı hazırlık ve krizin vereceği hasarı en aza indirmek amacıyla sarf edilen gayretlerden oluşur. Türkiye'de krizlere hazırlık planlaması çoğunlukla yerel yönetimler aracılığıyla yasal bir zorunluluk olarak yerine getirilmektedir. Kamusal sorumluluk adı altında, hazırlık ve planlama, yöntem ve standartlarını açıklayan Afet Yasası ile bütün il yönetim birimlerine dağıtılmıştır (Petak, 1985; Sezgin, 2003, s. 181; Balamir, 2004).

Aniden ortaya çıkan kriz durumlarının kolayca aşılabilmesi için önceden hazırlıklı olunması gerekir. Krizin çıkma ihtimalini tamamıyla önleyecek bir metot bulunmamaktadır. Kriz zamanlarında kararların hızlı bir şekilde alınıp uygulamaya geçilebilmesi amacıyla idari anlamda bazı düzenlemelere gerek duyulmaktadır. Bu dönemlerde otoritenin tek elden yürütülmesi ve hiyerarşik yapıya uyulması zamanı verimli kullanma açısından oldukça önem arz etmektedir. Drucker (1999, s. 18);

hiyerarşinin gereksiz olduğu söylemlerini doğru bulmadığını ve her kuruluşta otoritenin varlığının olması gerektiğini belirtmektedir. Kriz dönemlerinde kurumda çalışan herkesin hiyerarşiyi şartsız koşulsuz kabul etmesi gerektiğini vurgulamıştır (Tack, 1994, s. 91; Rosenthal ve Kouzmin, 1997, ss. 277-279).

Kriz, olumsuz sonuçlarının yanı sıra iyi yönetildiği takdirde yararlı hale gelip fırsata dönüşebilir. Krizi başarılı şekilde yöneten bir yöneticinin kendisini ve örgütünü daha da güçlendirerek krizden kurtulması mümkündür. Çünkü krizler, örgütlere kendilerini gözden geçirme olanağı sunduğu için, değişim ve gelişim ihtiyacı ortaya çıkabilir. Kriz dönemleri, örgütte çalışanların kendi bilgi ve becerilerini geliştirebilmeleri açısından da ayrıca bir imkân sağlamaktadır (Tutar, 2000, ss. 95-96; Baltaş, 2002, s. 27; Dinçer, 2004, s. 424).

2.2. Kriz Yönetiminin Aşamaları

Kriz birçok aşamadan meydana gelen, karmaşa ve güçlüklerle çevrili bir dönemdir. Krizi ortaya çıkaran evrelerin süresi, krizin türü meydana gelme sebebi ve büyüklüğü ile ilgilidir. Krizlerin belirlenmesi, ilerlemeden engellenmesi ve kriz meydana geldikten sonra etkilerinin azaltılabilmesi, tedbir alınabilmesi için krizlerin evreler şeklinde değerlendirilmesi lazımdır (Filiz, 2007, s. 11).

Kriz yönetimi; kriz öncesi, kriz anı ve kriz sonrası olmak üzere üç aşamadan oluşmaktadır.

2.2.1. Kriz Öncesi

Birinci aşama krizlere karşı hazırlıklı olmak, önlem almak ve erken uyarı sinyallerinin farkında olmaktır. Örgütler, önleyici tedbirler almalı ve krizin önceden sezilmesi konusunda uyarıcı bir sistem geliştirmelidir. Kriz yönetimindeki bu ilk aşama öngörme ve sezme becerilerinin gelişmiş olması sayesinde kolayca aşılabilir. Kriz yönetiminin kriz öncesi aşaması, en fazla gayret sarf edilmesi ve en çok dikkat edilmesi gereken aşamadır. Burada öne çıkan, iyi bir planlama yapılması ve olası bir krizin önlenmeye çalışılmasıdır. Sadece uzmanlığa veya tecrübeye güvenmek felaketi hazırlayan bir yöntemdir. Krize hazırlık ve öngörü geliştirmek, krizin iyi yönetilmesi için çok etkilidir.

Rutin olarak planlama yapmak zamandan tasarruf sağladığı için son derece değerlidir (Pauchant ve Mitroff, 1992, s. 163; Can, 1999, s. 318; Waryjas, 1999; Mitroff, 2001, s. 40; Akat vd., 2002, s. 413;).

2.2.2. Kriz Anı

İkinci aşama, ortaya çıkan krizle müdahale etmek için kuruluş tarafından uygulanan eylemleri ifade eder. Bu aşamada krizin organizasyondaki diğer birimleri etkilememesi için hasar tespit kontrolleri yapılır ve gereken önlemler alınır. Kriz bu yönüyle çok dikkat edilmesi gereken bir evrededir çünkü günümüzde kuruluşların kendi alt ve üst sistemleri birbirine oldukça bağımlı bir ilişki içerisindedir. Bu yüzden de krizin iyi yönetilerek kuruluştaki diğer yan birimlere yayılmaması stratejik bir öneme sahiptir. Alınan kararların uygulanabilirliği açısından bilgi alışverişinin doğru kanallar üzerinden yapılması ve kriz merkezindeki karar verme biriminin bilişsel yetenekleri yüksek derecede önem arz etmektedir. Bu evrede alınan önlemler, meydana gelen krize karşı tepki gösterme ve krizi kontrol altına almaya çalışarak krizden en az zararla kurtulmayı amaçlar (Smart ve Vertinsky, 1977, s. 640; Cooley, 1994; Tutar, 2000, s. 93; Smith, 2000; Mitroff, 2001; Genç, 2005, ss. 350-351).

2.2.3. Kriz Sonrası

Bu aşamada ise artık kriz sona ermiştir. Kuruluş yaşanan bu krizden dersler çıkarmalı ve bu duruma sebep olan faktörleri iyi belirlemelidir. Fakat örgütler kimi zaman zayıf yönlerini fark edip hatalarını kabullenmek yerine bu durumu örtme eğilimine girebilirler. Yöneticiler bazen işletmelerinin asla zarar görmeyeceği konusunda hatalı bir inanca sahip olabilirler ve kararlarını bu yönde alabilirler. Bu da yeni bir krizin oluşmasını engelleyecek önleyici tedbirlerin alınmasını güçleştirecektir. Bir kuruluşta görevini kasıtlı olarak kötüye kullanan veya ihmal gibi durumlar haricinde şahısları suçlama yoluna gidilmemelidir. Bu bakış açısının yerine hangi hataların veya eksiklerin bu duruma neden olduğu konusunda dersler öğrenmeli, yaşanan krizin etkileri azaltılmalı ve ileride yaşanması olası bir kriz için bazı düzenlemelere gidilmelidir.

Kuruluş, kriz yönetim politikalarını gözden geçirip gerekirse yeniden yapılanma süreci izleyerek, gelecekte oluşacak bir kriz ihtimaline karşı kendini daha da güçlendirebilir. Örgütlerin bir sorun gerçekleşmeden önce, kriz yönetim ekiplerini oluşturmaları, olası bir krize karşı tedbirli olmak açısından büyük önem taşımaktadır (Pauchant vd., 1988; Sagan, 1993, s. 46; Smith, 2000; Mitroff, 2001, s. 41; Luecke, 2009, s.56).

2.3. Afet ve Afet Yönetimi

Toplumun bütünü ya da bazı bölümleri için fiziki, ekonomik ve sosyal anlamda hasarlar yaratan, hayatın olağan akışının ve insani eylemlerin durmasına veya aksamasına neden olan, zarar gören toplumun başa çıkma becerisinin yetersiz kaldığı tabiat, teknoloji ya ada beşerî faktörlü duruma afet adı verilmektedir. Diğer bir tanıma göre afet, yaşanan hadisenin kendisi değil yarattığı ve sebep olduğu neticedir. Afetler, toplumların önceden tedbir almış olsalar bile doğurduğu sonuçlar

itibariyle çaresiz kaldıkları büyük boyutlu felaketlerdir. Günümüze gelindiğinde ise afet olayına bakış açısının, insan yaşamının aniden ortaya çıkan durumlarla normal rutinlerinden sapmasına neden olan acil ve verimli biçimde iyileştirme gayretleri ile normal yaşamlarına devam etmesini amaçlamaktadır. Etkili bir afet yönetimi anlayışı; afet öncesi, afet anı ve afet sonrası gerek görülen bütün faaliyetleri içermektedir. (Geray, 1978; Schramm, 1993, s. 13; Şahin ve Sipahioğlu, 2002, s. 15; Wisner, Blaikie, Cannon ve Davis, 2003, s. 10; Kirschenbaum, 2004, s. 2; Demirci ve Karakuyu, 2004; Afad, 2014; Sever ve Değirmenci, 2019, s. 4).

Doğal afetler ise, kişilerin hayatına negatif anlamda etki ederek can ve mal kaybının oluşmasına sebep olan ve meydana gelmesine çoğunlukla doğal faktörlerin neden olduğu doğa olaylarıdır. Doğal afetler arasında insan yaşamını en çok etkileyen ve büyük yıkımlara sebep olabilen tabiat olayı depremlerdir. Bu durumun oluşmasına neden olan unsurlar arasında, depremlerin önceden bilinememesi, bu sebeple de önlenemez olması ve önemli derecede can ve mal kaybına sebep olması gibi birçok faktörden bahsetmek muhtemeldir. Türkiye, afetlerden en fazla etkilenen ve afetlerin sebep olduğu hasarlara büyük oranda maruz kalan ülkeler arasında bulunmaktadır. Özellikle de depremler ve diğer doğal kaynaklı afetler ülkemizin önemli bir bölümü için tehdit oluşturmaktadır ve bu durum Anadolu coğrafyasının bir gerçeğidir (İzbırak, 1991; Şahin vd., 2002; Genç, 2007, ss. 201-226; De Haen ve Hemrich, 2007; Karakuş, 2013; Baytiyeh ve Naja, 2013; Rij, 2016).

Ülkemizde afetlerin sık görülmesi nedeniyle, bir afet yönetimi sistemi oluşturulması hayati önem taşımaktadır. Buna karşılık, geçmişten günümüze kadar devam eden sürece bakıldığında afet yönetimi yalnızca afet sonrasında enkaz kaldırma çalışmaları ve afetten zarar görenlere sağlanan yardımlar şeklinde anlaşılmış, afet öncesini de kapsayan bir yöntem oluşturulmamıştır. Türkiye'deki afet yönetimine bakış açısının aksine, afet yönetimi anlayışı birçok alanı kapsayan, uzmanlığa ihtiyaç duyan, birden çok evresi bulunan ve zaman ayrılması gereken bir yönetim biçimidir. Bu bağlamda ülkelerin, afetlere karşı önlemlerini almaları, bir afet yönetimi modeli geliştirmeleri ve bu konuda yeterli miktarda bütçe ayrılması zorunluluğu, öğrenilen tecrübelerin neticesinde gelişen genel bir anlayıştır (Çeber, 2005, s. 1).

Bir afetin büyüklüğü; yol açtığı can kayıpları ve sebep olduğu toplumsal, maddi ve manevi zararlarla ölçülebilir. Fakat basında afetin büyüklüğü, maddi ve manevi kayıplardan daha çok, afetin yol açtığı can kaybı ve yaralanmaların oranıyla sınırlandırılır. Afetler, genelde olumsuz öğeler barındırmaları sebebiyle, toplumsal, politik, mali ve beklenmeyen bir anda, önlenmesi mümkün olmayan, insan hayatında ve yaşandığı bölgede hasara yol açan olaylardır. Bu bağlamda, psikolojik anlamda olumsuz duygular oluşturur ve toplumların hafızalarında ciddi etkiler bırakırlar (Yavaş, 2001, ss. 118- 138; Ergunay, 2009, s. 4).

3. Araştırma Metodolojisi

Bu araştırmanın amacı; kamuda faaliyet gösteren kurumların afetlerde krizi nasıl yönettiklerini öğrenmektir. Elâzığ depremi çerçevesinde yapılan bu çalışmada afet kaynaklı oluşan krizler için kamu kurum ve kuruluşlarında bir araştırma yapılmıştır. Afetten önce ne gibi hazırlıkların yapıldığı ve bu kapsamda ne tür önlemlerin alındığı, afet anında nasıl müdahalede bulunulduğu ve afetten sonra olumlu ya da olumsuz anlamda hangi değişimlerin yaşandığı sorularına cevap aranmıştır. Bu amaç doğrultusunda kuruluşların afet öncesi, afet anı ve afet sonrası olmak üzere depremle ilgili hangi çalışmaları yaptıkları ele alınarak nitel bir değerlendirme yapılmıştır.

3.1. Etik Çerçeve

Gerçekleştirilen bu çalışmada "Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği" yörüngesi kapsamında uyulması gereken bütün kurallara uyulmuştur. Etik kurul izin belgesi Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etik Kurulu'nun 29.08.2022 tarih ve 2022/39 sayılı 2 no'lu kararı ile alınmıştır.

3.2. Evren ve Örneklem

Bu çalışmada araştırmanın hedef kitlesi, sekiz farklı kamu kuruluşunda yönetici statüsünde görev yapan ve alanında uzman bireylerden oluşmaktadır. Çalışma kapsamında görüşme sağlanan yöneticilerin çalıştıkları kurumlardaki görev tecrübelerinin 10 yıldan fazla olduğu gözlemlenmiştir. Görüşme yapılacak kişi ve kuruluşlara kartopu örneklem yöntemi izlenerek ulaşılmış ve yarı yapılandırılmış görüşme formu kapsamında görüşmeler standart bir biçimde gerçekleştirilmiştir.

3.3. Verilerin Toplanması

Bu araştırmada, hedef kitleye yöneltilecek sorular için bir görüşme formu oluşturulmuştur. Nitel araştırmalarda, görüşme formunun hazırlanması araştırmacılar için, yapacağı her bir görüşme açısından kolaylık sağladığı gibi süreçleri benzer şekilde yönetme imkânı yaratır. Bununla birlikte, görüşmeler neticesinde varılmak istenen hedeften çok sapmamak için planlı ve programlı ilerleyerek bu süreç garanti altına alınmış olur (McCracken, 1988; Kuzu, 2013).

Görüşme formunun hazırlanması sürecinde ilk olarak çalışılacak konu ile alakalı detaylı bir literatür taraması yapılarak oluşturulan soruların çalışmanın amacına uygun olup olmadığı hakkında uzman görüşlerine başvurulmalıdır (Myers, 2013).

Görüşme formunda yer alan sorular oluşturulurken Myers'in yukarıda belirtilen adımları baz alınmıştır. Sorular oluşturulmadan önce kriz yönetimi stratejileri hakkında geniş bir alan yazın taraması yapılmıştır. Araştırmacı tarafından konuyla

ilgili olduğu düşünülen sorular belirlenmiş ve uygunluk açısından uzman görüşlerinden yararlanılmıştır. Sorular düzenlenerek hedef kitleye uygulanacak forma getirilmiştir.

3.4. Verilerin Değerlendirilmesi

Görüşme yapılması planlanan şahıs ve çalıştığı kurumla ilgili görüşme gerçekleşmeden önce bilgi edinilerek görüşmeye hazır bir şekilde gidilmesi önemli bir detaydır (Myers, 2013). Yapılacak görüşmelerin ses kayıt cihazı kullanılarak gerçekleştirilmesi araştırmacı, katılımcı ve görüşmenin kaliteli geçmesi açısından oldukça önem arz etmektedir. Görüşmelerin kayıt altına alınarak yapılması, katılımcının konuştuklarının tamamına sahip olma imkânı sağladığından büyük önem taşımaktadır. Elde edilen verilerin analiz aşamasında araştırmacıya büyük bir kolaylık sağlanmış olacaktır. (Edwards ve Skinners, 2009; Myers, 2013).

Görüşme yapılacak kişi ve kuruluşlarla ilgili öncesinden bilgi toplanmış ve organize bir şekilde görüşmelere gidilmiştir. Katılımcılardan izin alınarak görüşmeler ses kayıt cihazı yardımıyla yapılmıştır. Bir sonraki aşamada oluşturulacak transkripsiyon için dikkatle kaydedilmiştir (Bernard, 2000). Bu aşamada, görüşmenin tüm detaylarını analiz edebilme açısından katılımcının ifade ettiği her sözcük eksiksiz olarak yazıya dökülmüştür. Yapılan görüşmelerin ortalama süresi 30 dakika olarak belirlenmiştir.

3.5. Verilerin Analizi

Araştırma neticesinde görüşme formu ile toplanan nitel veriler MAXQDA 2022 yazılımı kullanılarak analiz edilmiştir. Araştırma derinlemesine görüşme yöntemiyle yapılmış ve fenomonoloji deseni kullanılmıştır. Fenomonoloji araştırmacısı, çalışmasını yaparken incelediği olgunun ya da olayın ne şekilde ve nasıl gerçekleştiğini ve bunu tecrübe edenler tarafından hangi anlamları taşıdığını açıklamaya çalışmaktadır (Bogdan ve Biklen, 2007; Patton, 2014).

Görüşme formunun içerik analizi; Simonovic, S.P. (2015)'in Afet Öncesi (hazırlık ve risk azaltma), Afet Anı (müdahale) ve Afet Sonrası (iyileştirme) olmak üzere afet yönetim süreci baz alınarak gerçekleştirilmiştir. Afet ana tema olarak belirlenmiş; Hazırlık, Risk Azaltma, Müdahale ve İyileştirme kategorileri altında kodlar oluşturulmuştur.

Analiz aşamasında elde edilen verilerin mantıksal bir şekilde oluşturulması ve toplanan verileri açıklayan temaların belirlenmesi amaç edinilmiştir. Bu sürecin sonunda içerik analizi yapılmasına karar verilmiştir (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Bu çalışmada verilerden çıkarılan kavramlara göre kodlama türü esas alınarak tümevarım yaklaşımı kullanılmıştır (Strauss ve Corbin, 1990; Patton, 2014).

Analizin ilk aşamasında veri seti araştırmacı ve alanında uzman akademisyenler tarafından okunarak kodlamalar yapılmıştır. Bu aşamada iki nitel araştırma uzmanının görüşlerine başvurulmuş ve kod listesi oluşturulması konusunda görüş birliğine varılmıştır.

İkinci aşamada temaların bulunması amaçlanmıştır. Oluşturulan kodları açıklayan ve uygun olan ifadeler bulunarak tek başlık altında kategorilendirilmeye çalışılmış ve tematik kodlama adımı izlenmiştir.

İçerik analizinin üçüncü aşamasında ise, katılımcılardan elde edilen veriler ilgili temaya ve kodlara göre düzenlenerek sınıflandırılmıştır. Bu süreçte katılımcının cevapları bir ekleme ya da yorum yapılmadan orijinal haliyle kod ve temaya aktarılmıştır.

3.6. Geçerlilik ve Güvenilirlik

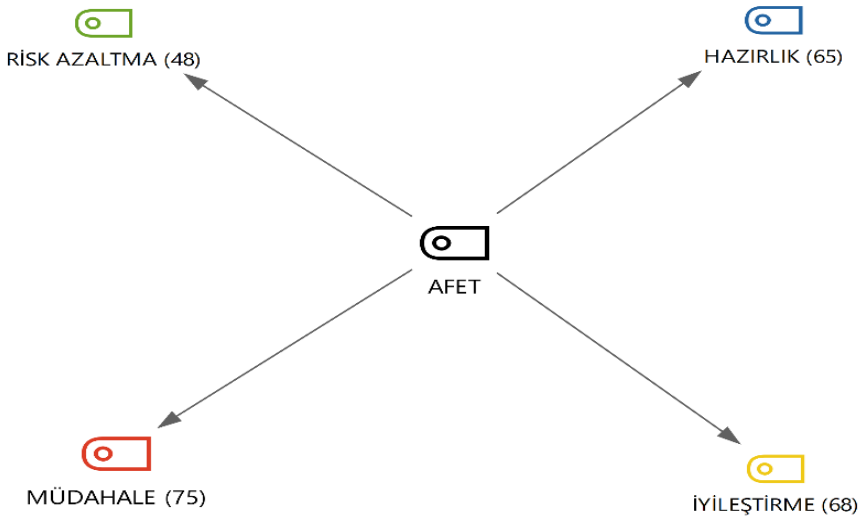
Bu nitel çalışmada; araştırma boyunca yapılan tüm işlemler açıklanmış, objektif bir bakış açısı kullanılmış, sonuçlar detaylı bir şekilde rapor edilmiş, sürecin her aşaması esnek ve şeffaf bir şekilde yönetilmeye çalışılmıştır (Yıldırım vd., 2016). Elde edilen verilerin analiz edilmesinde MAXQDA nitel veri yazılım programı kullanılarak araştırmanın geçerlilik ve güvenilirliğinin arttırılması sağlanmaya çalışılmıştır (Silverman, 2010, ss. 251-266; Creswell, 2015, s. 253).

Ayrıca kodlamaların doğruluğu hakkında dört akademisyenin görüşü alınmıştır. Kodlar arası tutarlılık oranının %80'in üzerinde olması yapılan kodlamanın yüksek bir güvenilirliğe sahip olduğunu göstermektedir. Bu çalışmada, araştırmacı ve nitel araştırma alanında iki uzmanın aynı veri setini okuyarak birbirinden bağımsız olarak yaptığı kodlamada kodlar arası uyuşum oranı %82 olarak hesaplanmıştır (Miles ve Huberman, 2015, s. 64).

Güvenilirlik = Görüş Birliği Sayısı / Toplam Görüş Birliği + Görüş Ayrılığı Sayısı

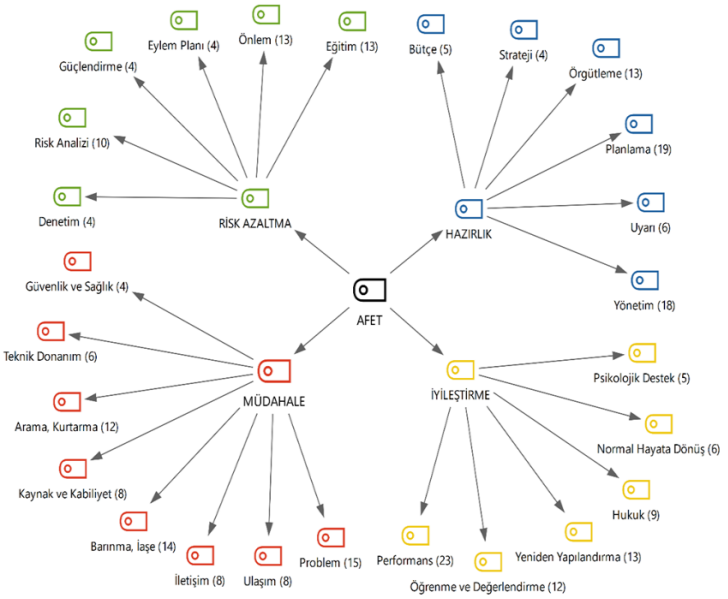
3.7. Bulgular ve Yorum

Kamu kurumlarında görev yapan üst düzey yöneticilerle yapılan görüşmelerde katılımcılara toplamda 12 soru yöneltilmiştir. Afet teması altında dört kategori belirlenmiş ve katılımcılardan elde edilen verilere göre kodlar oluşturulmuştur. Sekiz katılımcıya ait görüşme formları okunarak uzmanların da görüşlerine başvurulmuştur. Fikir birliği sonucunda oluşturulan tema ve kategoriler kod sayılarıyla birlikte Şekil 1'de gösterilmiştir.

Şekil 1: Tema ve Kategorilere İlişkin Hiyerarşik Kod Alt Kod Modeli

Şekil 1'de görüldüğü üzere görüşmeler sonucunda afet teması altında dört alt kategori belirlenmiştir. Bu kategoriler; hazırlık, risk azaltma, müdahale ve iyileştirme olarak adlandırılmıştır. Afet öncesi, afet anı ve afet sonrası baz alınarak oluşturulan tema ve kategoriler altında toplamda 256 anlamlı görüş belirtilmiştir. Bu görüşlerin çoğunluğunu afet anında uygulanan müdahale aşamasındaki kodlamalar oluşturmaktadır. İkinci sırada afet sonrası hayata geçirilen iyileştirme aşaması, üçüncü sırada afet öncesi uygulanan hazırlık aşaması ve dördüncü sırada ise risk azaltma aşaması yer almaktadır.

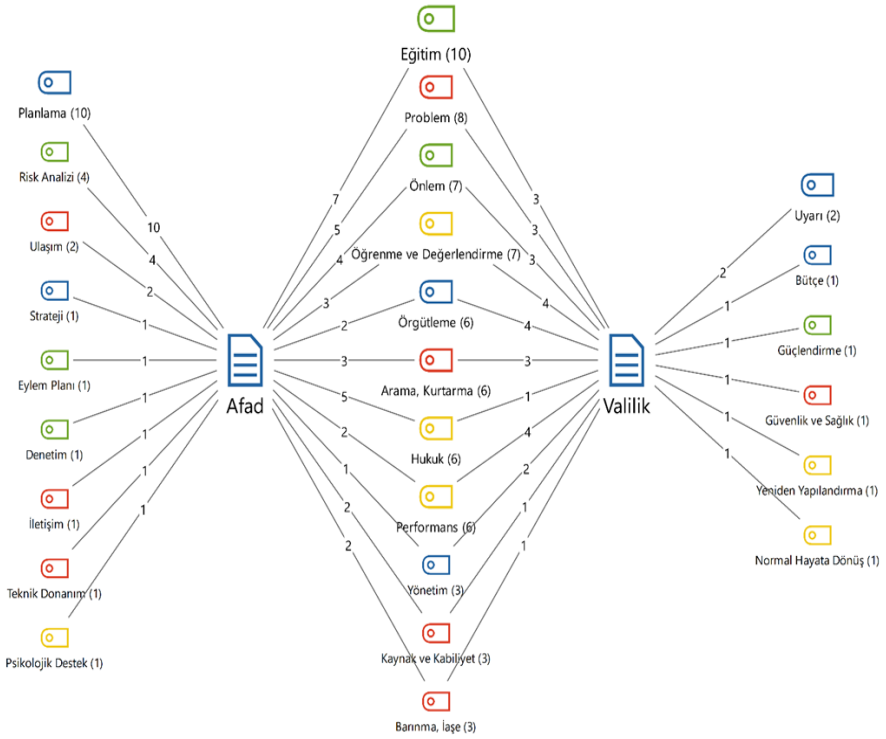
Şekil 2: Tema, Kategori ve Kodlara İlişkin Hiyerarşik Kod Ağacı

Şekil 2'de görüşme formu sonucunda oluşturulan tema, kod ve kategoriler yer almaktadır. Afet öncesi hazırlık kategorisi altında altı alt kod oluşturulmuştur. Araştırmada görüşülen katılımcılardan elde edilen veriler doğrultusunda; planlama kodunun 19, yönetim kodunun 18, örgütleme kodunun 13, uyarı kodunun 6, bütçe kodunun 5 ve strateji kodunun 4 defa vurgulandığı görülmektedir.

Afet öncesi risk azaltma kategorisi altında altı alt kod oluşturulmuştur. Araştırmada görüşülen katılımcılardan elde edilen veriler doğrultusunda; eğitim kodunun 13, önlem kodunun 13, risk analizi kodunun 10, denetim kodunun 4, güçlendirme kodunun 4 ve eylem planı kodunun 4 defa vurgulandığı görülmektedir.

Afet anı müdahale kategorisi altında sekiz alt kod oluşturulmuştur. Araştırmada görüşülen katılımcılardan elde edilen veriler doğrultusunda; problem kodunun 15, barınma ve iaşe kodunun 14, arama kurtarma kodunun 12, kaynak ve kabiliyet kodunun 8, iletişim kodunun 8, ulaşım kodunun 8, teknik donanım kodunun 6, güvenlik ve sağlık kodunun 4 defa vurgulandığı görülmektedir.

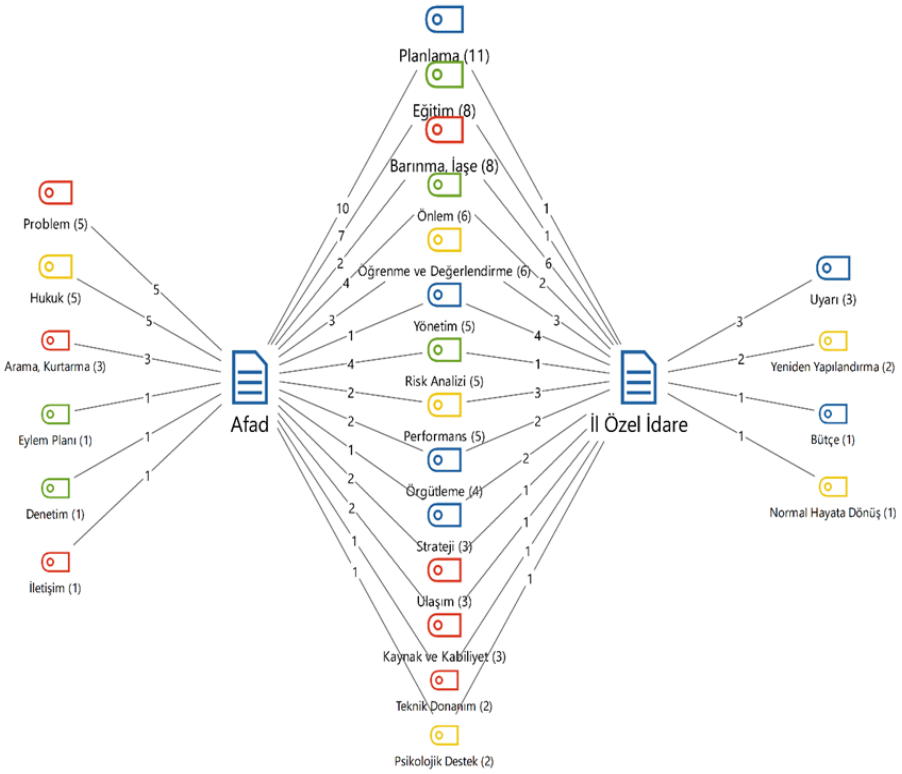
Afet sonrası iyileştirme kategorisi altında altı alt kod oluşturulmuştur. Araştırmada görüşülen katılımcılardan elde edilen veriler doğrultusunda; performans kodunun 23, yeniden yapılandırma kodunun 13, öğrenme ve değerlendirme kodunun 12, hukuk kodunun 9, normal hayata dönüş kodunun 6 ve psikolojik destek kodunun 5 defa vurgulandığı görülmektedir.

Şekil 3: AFAD ve Valilik Kodlamalarına İlişkin İki Vaka Modeli Analizi

Her iki kurumda görev yapan katılımcıların kriz yönetimi ve afetler konusunda belirtmiş oldukları söylemler doğrultusunda; çoğunlukla ortak kodlarda görüş bildirdikleri görülmektedir. Ortak görüş bildirilen kodların başında eğitim gelmekle birlikte; söylemde yoğunluk olarak farklılıklar ortaya çıkmaktadır. Kesişen kodların yanı sıra ortak olmayan kodlamalarda iki vaka modelinde görülmektedir.

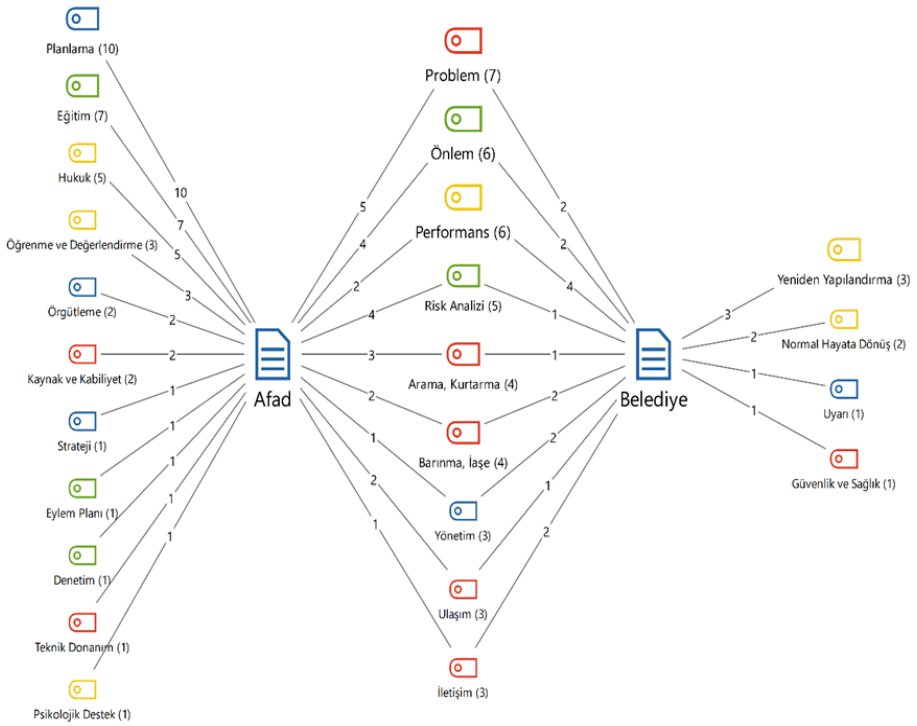
Buna göre AFAD; planlama, risk analizi, ulaşım, strateji, eylem planı, denetim, iletişim, teknik donanım ve psikolojik destek kodlarını kullanmıştır. Elazığ Valiliği ise; uyarı, bütçe, güçlendirme, güvenlik ve sağlık, yeniden yapılandırma ve normal hayata dönüş kodlarını kullanmıştır.

Şekil 4: AFAD ve İl Özel İdare Kodlamalarına İlişkin İki Vaka Modeli Analizi

Her iki kurumda görev yapan katılımcıların kriz yönetimi ve afetler konusunda belirtmiş oldukları söylemler doğrultusunda; çoğunlukla ortak kodlarda görüş bildirdikleri görülmektedir. Ortak görüş bildirilen kodların başında planlama gelmekle birlikte; söylemde yoğunluk olarak farklılıklar ortaya çıkmaktadır. Kesişen kodların yanı sıra ortak olmayan kodlamalarda iki vaka modelinde görülmektedir.

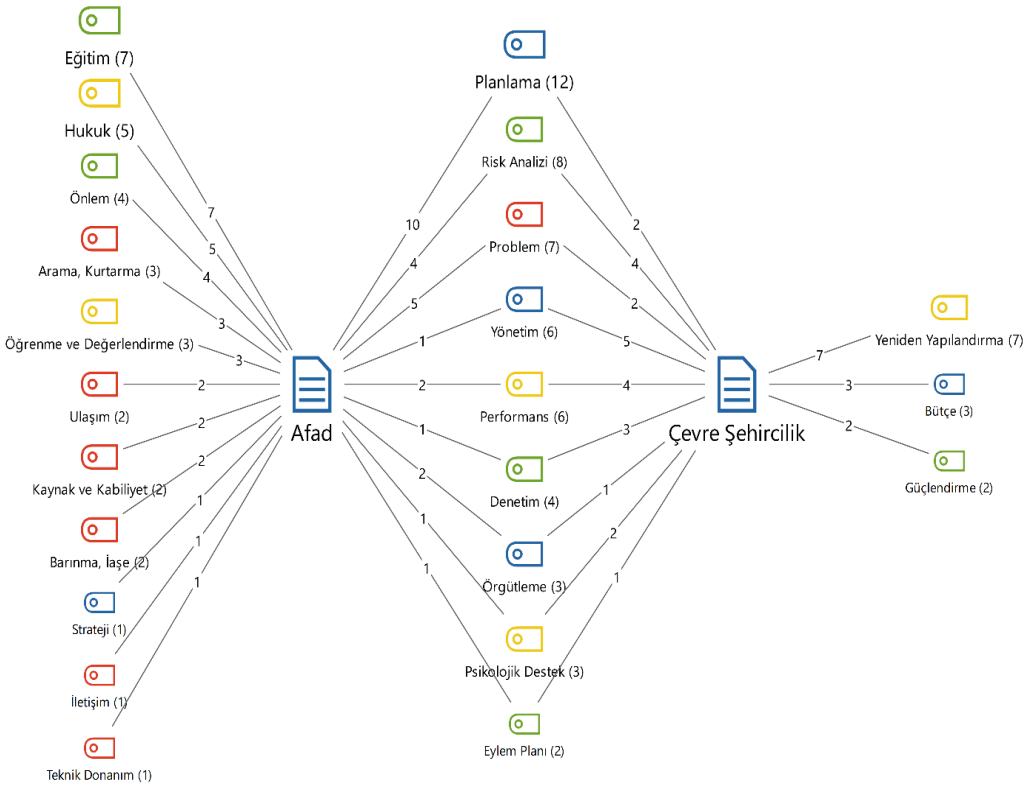
Buna göre AFAD; problem, hukuk, arama kurtarma, eylem planı, denetim ve iletişim kodlarını kullanmıştır. Elazığ İl Özel İdaresi ise; uyarı, yeniden yapılandırma, bütçe ve normal hayata dönüş kodlarını kullanmıştır.

Şekil 5: AFAD ve Belediye Kodlamalarına İlişkin İki Vaka Modeli Analizi

Her iki kurumda görev yapan katılımcıların kriz yönetimi ve afetler konusunda belirtmiş oldukları söylemler doğrultusunda; çoğunlukla ortak kodlarda görüş bildirdikleri görülmektedir. Ortak görüş bildirilen kodların başında problem gelmekle birlikte; söylemde yoğunluk olarak farklılıklar ortaya çıkmaktadır. Kesişen kodların yanı sıra ortak olmayan kodlamalarda iki vaka modelinde görülmektedir.

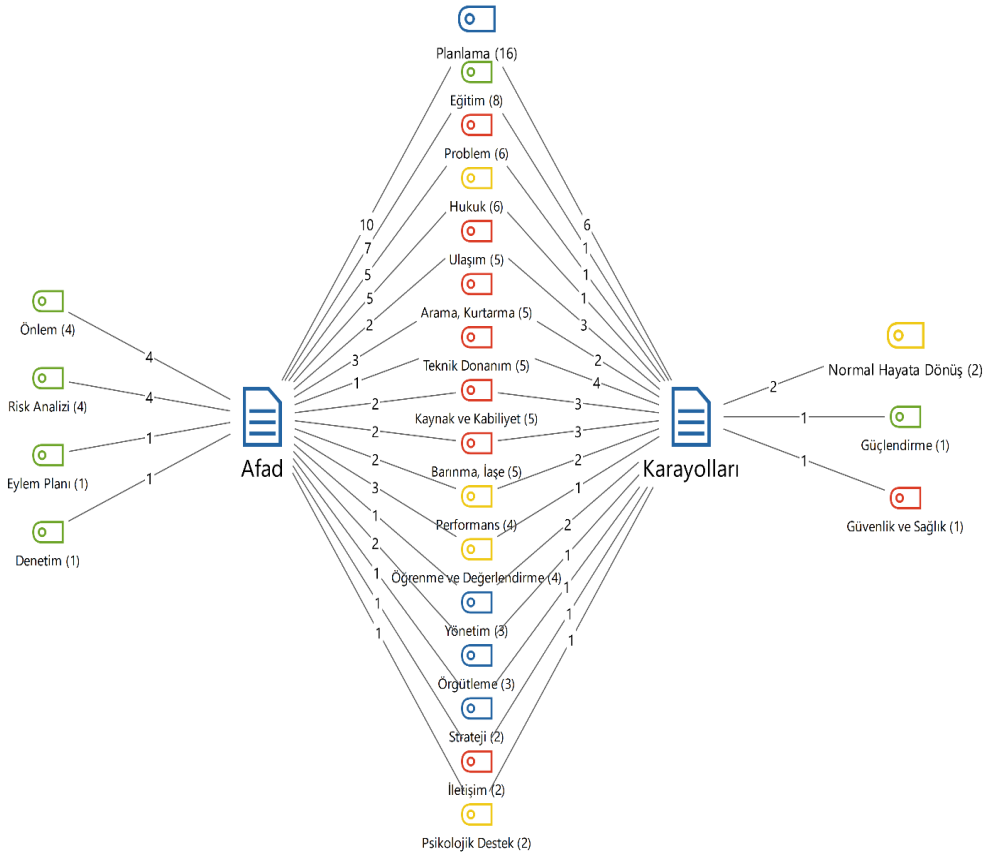
Buna göre AFAD; planlama, eğitim, hukuk, öğrenme ve değerlendirme, örgütleme, kaynak ve kabiliyet, strateji, eylem planı, denetim, teknik donanım ve psikolojik destek kodlarını kullanmıştır. Elazığ Belediyesi ise; yeniden yapılandırma, normal hayata dönüş, uyarı, güvenlik ve sağlık kodlarını kullanmıştır.

Şekil 6: AFAD ve Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü Kodlamalarına İlişkin İki Vaka Modeli Analizi

Her iki kurumda görev yapan katılımcıların kriz yönetimi ve afetler konusunda belirtmiş oldukları söylemler doğrultusunda; çoğunlukla ortak kodlarda görüş bildirdikleri görülmektedir. Ortak görüş bildirilen kodların başında planlama gelmekle birlikte; söylemde yoğunluk olarak farklılıklar ortaya çıkmaktadır. Kesişen kodların yanı sıra ortak olmayan kodlamalarda iki vaka modelinde görülmektedir.

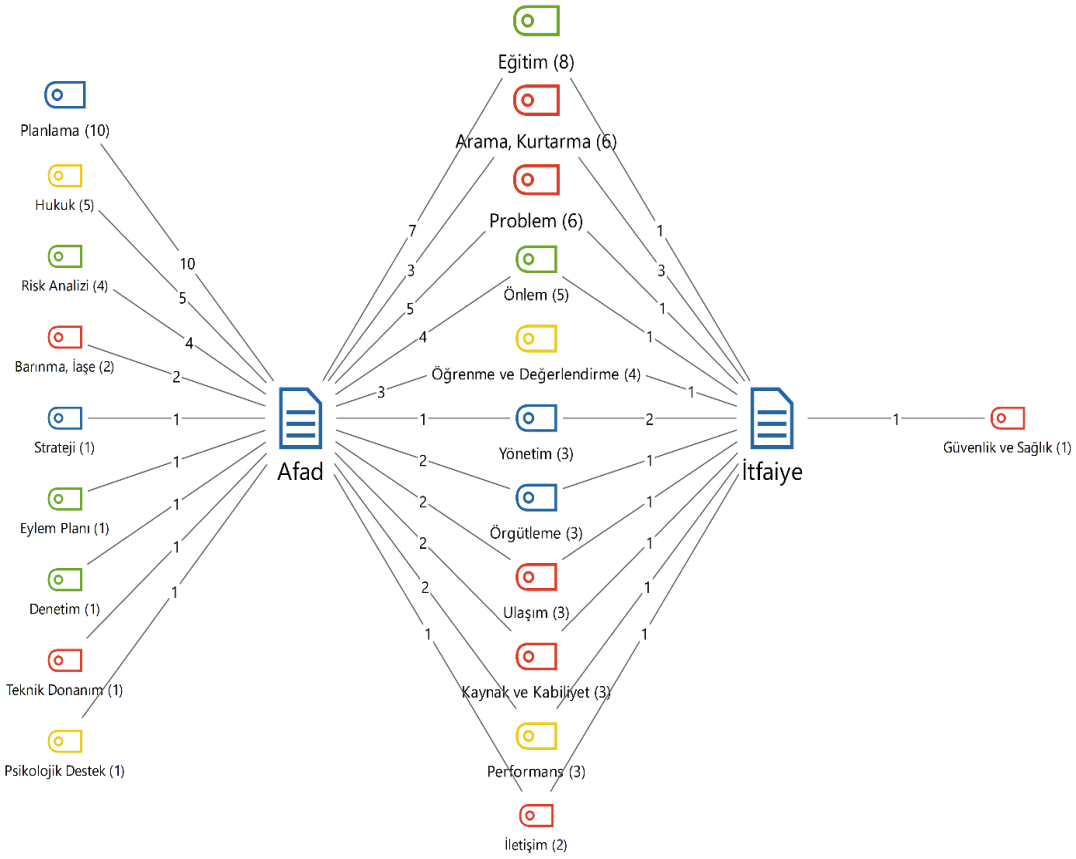
Buna göre AFAD; eğitim, hukuk, önlem, arama kurtarma, öğrenme ve değerlendirme, ulaşım, kaynak ve kabiliyet, barınma iaşe, strateji, iletişim ve teknik donanım kodlarını kullanmıştır. Elazığ Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü ise; yeniden yapılandırma, bütçe ve güçlendirme kodlarını kullanmıştır.

Şekil 7: AFAD ve Karayolları Kodlamalarına İlişkin İki Vaka Modeli Analizi

Her iki kurumda görev yapan katılımcıların kriz yönetimi ve afetler konusunda belirtmiş oldukları söylemler doğrultusunda; çoğunlukla ortak kodlarda görüş bildirdikleri görülmektedir. Ortak görüş bildirilen kodların başında planlama gelmekle birlikte; söylemde yoğunluk olarak farklılıklar ortaya çıkmaktadır. Kesişen kodların yanı sıra ortak olmayan kodlamalarda iki vaka modelinde görülmektedir.

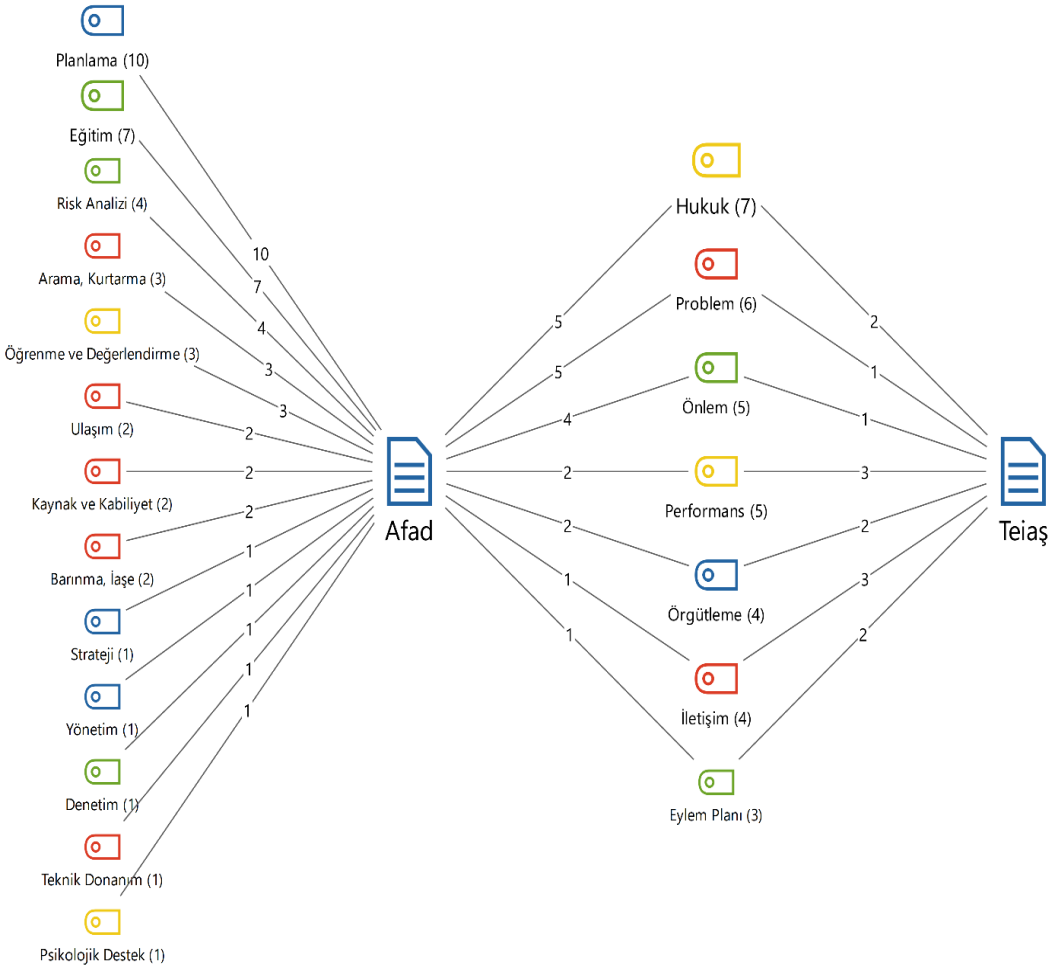
Buna göre AFAD; önlem, risk analizi, eylem planı ve denetim kodlarını kullanmıştır. Elazığ Karayolları Bölge Müdürlüğü ise; normal hayata dönüş, güçlendirme, güvenlik ve sağlık kodlarını kullanmıştır.

Şekil 8: AFAD ve İtfaiye Kodlamalarına İlişkin İki Vaka Modeli Analizi

Her iki kurumda görev yapan katılımcıların kriz yönetimi ve afetler konusunda belirtmiş oldukları söylemler doğrultusunda; çoğunlukla ortak kodlarda görüş bildirdikleri görülmektedir. Ortak görüş bildirilen kodların başında eğitim gelmekle birlikte; söylemde yoğunluk olarak farklılıklar ortaya çıkmaktadır. Kesişen kodların yanı sıra ortak olmayan kodlamalarda iki vaka modelinde görülmektedir.

Buna göre AFAD; planlama, hukuk, risk analizi, barınma iaşe, strateji, eylem planı, denetim, teknik donanım ve psikolojik destek kodlarını kullanmıştır. Elazığ İtfaiye Müdürlüğü ise; güvenlik ve sağlık kodunu kullanmıştır.

Şekil 9: AFAD ve TEİAŞ Kodlamalarına İlişkin İki Vaka Modeli Analizi

Her iki kurumda görev yapan katılımcıların kriz yönetimi ve afetler konusunda belirtmiş oldukları söylemler doğrultusunda; çoğunlukla ortak kodlarda görüş bildirdikleri görülmektedir. Ortak görüş bildirilen kodların başında hukuk gelmekle birlikte; söylemde yoğunluk olarak farklılıklar ortaya çıkmaktadır. Kesişen kodların yanı sıra ortak olmayan kodlamalarda iki vaka modelinde görülmektedir.

Buna göre AFAD; planlama, eğitim, risk analizi, arama kurtarma, öğrenme ve değerlendirme, ulaşım, kaynak ve kabiliyet, barınma iaşe, strateji, yönetim, denetim, teknik donanım ve psikolojik destek kodlarını kullanmıştır. Elazığ TEİAŞ Bölge Müdürlüğü ise; kesişen kodlar dışında bir kod kullanmamıştır.

Şekil 10. Kriz Yönetimi ve Afetler Kavramına Ait Kelime Bulutu

Görüşmeler sonucunda katılımcılardan elde edilen veriler doğrultusunda, deprem temasının öne çıktığı görülmektedir. Bunun yanı sıra; afet, kriz, müdahale ve AFAD gibi sözcükler sıklıkla kullanılmıştır. Bu açıdan bakıldığında, verilerin kelime bulutu aracılığı ile görselleştirilmesi sonucunda ortaya çıkan kelimelerin konu ile uyumlu olduğu görülmüştür.

4. Sonuç ve Öneriler

Bu çalışmanın amacı, kriz yönetimi ve afetler konusu ele alınarak Elâzığ depremi üzerine bir araştırma yapmaktır. Bu bağlamda, deprem bölgesinde bulunan kamu kurumlarında görev yapan üst düzey yöneticilerle yüz yüze görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Görüşmeler sonucunda elde edilen verilerin analiz edilmesinde MAXQDA nitel veri yazılım programı kullanılmıştır.

Bu çalışmada, kamu kuruluşlarında afetlerle ilgili karşılaşılan sorunlar ve bu süreçte izlenmesi gereken çözüm yolları belirlenmeye çalışılmıştır. Yapılan görüşmelerden elde edilen temel bulgu, kamu kuruluşlarının afetlere müdahale etme konusunda benzer görüşlere sahip olduklarıdır. Ortak görüş bildirilen önemli noktalardan biri,

afetlere karşı toplumdaki bilinç düzeyinin arttırılarak olası kaza ve kayıpların önüne geçileceği konusudur. Bu doğrultuda; afet konusunda verilen eğitimlerin yaygınlaştırılması ve toplumdaki farkındalığın geliştirilmesinin son derece önemli olduğu vurgulanmıştır.

Katılımcıların ifade ettikleri diğer bir önemli husus ise; plan ve planlamanın doğru bir şekilde uygulanmasıdır. Afet öncesinde yapılan plan ve bu planlamanın afet sürecinde güncel tutulması yaşanan krizin daha iyi yönetilmesini sağlamaktadır. Bu nedenle plana değil de planlamaya güvenmenin doğru bir yöntem olduğu belirtilmiştir. Türkiye afet müdahale planı sayesinde hangi kuruluşun nerede ve ne zaman görev alacağı planlar sayesinde belirlenmiştir.

Yapılan görüşmeler sonucunda afet veya bir kriz oluşmadan önce alınacak önlemlerin toplumun en küçük yapı taşı olan aile bireylerinin eğitilmesiyle gerçekleştirileceği ifade edilmiştir. Verilen eğitimler neticesinde mesafe kaydedildiği ve aile afet planı, afet çantası gibi kavramların oluştuğu belirtilmiştir. Aileden başlanarak toplumun tüm katmanlarını bilgilendirme yapmak suretiyle tedbirlerin alınmasının doğru olduğu vurgulanmıştır. Bu bağlamda tatbikatlar yapılarak olası bir afet anında bilinç düzeyinin geliştirilmesi amaçlanmıştır. Kuruluşların en başta kendi personellerini eğitmesi, krizin ciddi sorunlar yaşanmadan yönetilmesi konusunda büyük avantajlar sağlamıştır.

Katılımcılar, afet anlarındaki kaos ortamında oluşan bazı güvenlik sorunlarının varlığından bahsetmişlerdir. Bu nedenle hırsızlık ve yağmalamaya karşı alınacak önlemler konusunda dikkat edilmesi gereken hususlar dile getirilmiştir. Afetten etkilenen insanların olumsuz bir durumla karşı karşıya gelmemesi için güvenlik dışında ayrıca sağlık konusunda alınan önlemlere değinilmiştir. Afet sonrası herhangi bir salgın hastalık oluşmasına karşın içme sularından numune alınmış ve böylece olası bir tehlikenin önüne geçildiği belirtilmiştir.

Afet anında oluşan kargaşa ortamında insanların panik ve korkuyla kaçışarak yollara çıktıkları için ulaşımla ilgili yaşanan sıkıntılar sıklıkla dile getirilmiştir. Araçlarıyla yollara çıkan insanlar trafiğin tıkanmasına ve ulaşımın aksamasına sebep olmuşlardır. Bu nedenle İtfaiye, Ambulans, AFAD ve UMKE görevlilerinin müdahale konusunda ciddi sorunlar yaşadığı ifade edilmiştir. Bir diğer konu ise, haberleşmenin sorunsuz bir şekilde sağlanmasının afetten etkilenen insanlara acil müdahale edilmesi açısından son derece önemli olduğudur. Bu bağlamda diğer insanların telefon hatlarını gereksiz yere meşgul etmemeleri ve haberleşmeyi internet üzerinden yapmaları istenmiştir.

Ülkemizde uygulanan bütünleşik afet yönetimiyle afet öncesi, afet anı ve afet sonrası müdahale planları hazırlanmıştır. Böylece afet yönetimi; afet öncesi (zarar azaltma ve hazırlık), afet anı (müdahale) ve afet sonrası (iyileştirme) evrelerinden oluşmaktadır. Özellikle 1999 Marmara depreminden sonra yapı denetim sisteminin getirilmesi, Dask sigorta sisteminin geliştirilmesi gibi yasal düzenlemelere

gidilmiştir. Bu noktada bir afet meydana gelmeden önce oluşacak zararı en az seviyeye indirmek amacıyla risk analizleri yapılmaya başlanmıştır.

Son olarak katılımcılarla yapılan görüşmeler sonucunda varılan ortak çözüm önerilerinin başında eğitim ve bilinçlenmenin geldiği görülmektedir. Yapılan görüşmeler sonucunda dile getirilen bir diğer sorun da dışarıdan gelen yardımların dağıtımı konusunda yaşanan sıkıntılardır. Bu açıdan bakıldığında ise, organizasyonun ne kadar önemli olduğu ve koordinasyonu sağlayacak yetkin kişilere ihtiyaç duyulduğu belirtilmiştir. Örgütlemenin doğru bir şekilde yapılması bu tür sorunların yaşanmaması için son derece önem arz etmektedir. Eğer bir afet ya da kriz durumunda kimin nerede ve nasıl görev alacağı önceden belirlenmiş ise müdahale aşamasında aksama ve gecikmeler yaşanmayacaktır. Bu da gerçekleşecek zararı ve kayıpları en az seviyeye indirmeye yardımcı olacaktır.

Ayrıca doğal afetlere karşı önceden koruyucu önlemlerin alınması hem maddi hem manevi kayıpların asgari düzeyde atlatılmasını sağlayacaktır. Bu çalışmanın bulguları, kamu kurumlarının afet durumlarında krizi nasıl yönettikleri hakkında bir fikir vermektedir. Genel olarak araştırma kapsamında edinilen bilgiler doğrultusunda; deneyimlenen tecrübeler, karşılaşılan sorunlar ve eksiklikler belirlenmiştir. Bu bağlamda, literatürdeki gelecek araştırmalar için temel oluşturabilir.

Kaynakça

AFAD, (2014). *Açıklamalı afet yönetimi terimleri sözlüğü*. Başbakanlık Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı, Ankara.

Mavi, E. E. (2020). Afet kriz yönetiminde sosyal medya: 30 Ekim 2020 İzmir depremi. *Karadeniz İletişim Araştırmaları Dergisi,* 10 (2), 31-50.

Akat, İ. & Budak, G. (2002). *İşletme yönetimi*. İzmir: Fakülteler Kitabevi.

Balamir, M. (2004). İstanbul Büyükşehir Deprem Master Planında Risk Sektörleri. D. Malzhan, T. Plapp, (eds.) *Afetler ve Toplum: Tehlike Değerlendirmesinden Risk Azaltımına* içinde (339-348), Logos Verlag Berlin

Baltaş, Z. (2002). *Krizde fırsatları görmek: Yöneticiler için krizde yönetim el kitabı.* İstanbul: Remzi Kitabevi.

Baytiyeh, H. & Naja, M. (2013). Promoting earthquake disaster mitigation in through civic engagement. *Disaster Prevention and Management*, 22(4), 340-350.

Bernard, H. R. (2000). Sosyal araştırma yöntemleri: Niteliksel ve niceliksel yaklaşımlar*, Sage Journals*.

Bogdan, R., & Biklen, S. K. (2007). *Qualitative research for education: An introduction to theories and method*. Boston, USA: Allyn & Bacon.

Bruce, W. (2009). *Crisis management*, Dayton Moynihan Küresel İlişkiler Enstitüsü, Syracuse Üniversitesi Uluslararası Barış Ansiklopedisi için Hazırlandı, Oxford University Press, London.

Can, Halil. (1999). *Organizasyon ve yönetim*, Ankara: Siyasal Kitabevi.

Cooley, E. (1994). İletişim ve karar vermede disiplinler arası bir ekibin yetiştirilmesi, küçük grup araştırması, *Sage Journals.* 25(1), 5-25.

Creswell, J. W. (2015). *Nitel araştırma yöntemleri: Beş yaklaşıma göre nitel araştırma ve araştırma deseni* (3. Baskıdan Çeviri). M. Bütün ve S.B. Demir (Çev. Ed.). Ankara: Siyasal Kitabevi.

Çeber, K. (2005). *Mali yönüyle afet yönetimi*, Yüksek Lisans Tezi, SDÜ, Isparta.

De Haen, H. & Hemrich, G. (2007). The economics of natural disasters: Implications and challenges for food security. *Agricultural Economics*. 37(1), 31-45.

Demirci, A. & Karakuyu, M. (2004). Afet yönetiminde coğrafi bilgi teknolojilerinin rolü. *Doğu Coğrafya Dergisi.* 9(12), 67-101.

Dinçer, Ö. (2004). *Stratejik yönetim ve işletme politikası,* İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım.

Drucker, P. F. (1999). *21. Yüzyıl için yönetim tartışmaları, İstanbul:* Epsilon Yayıncılık.

Duden. (2002). *Almanca evrensel sözlük* (3. baskı). (Ed. Günther Drosdowski ve diğerleri), Dudenverlag, Mannheim/Viyana/Zürih.

Edwards, A. & Skinner, J. (2009). Qualitative research in sport management. *Oxford: Elsevier.*

Ergünay, O. (2009). *Afet yönetimi: Genel ilkeler, tanımlar, kavramlar*. DSİ: Ankara.

Maryann A. W. (1999). *Baskı Altında Etkin Kriz Yönetimi*. KMZ Rosenman (KattenMuchinZavisRosenman). https://katten.com/files/19748_effective%20crisis.pdf s.1-16.

Filiz, E. (2007). *Türk kamu yönetiminde kriz yönetimi*. İstanbul: Alfa Yayınları

Genç, F. N. (2007). Türkiye'de doğal afetler ve doğal afetlerde risk yönetimi. *Stratejik Araştırmalar Dergisi,* 5(9), 201-226.

Genç, N. (2005). *Yönetim ve organizasyon, çağdaş sistemler ve yaklaşımlar*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Geray, C. (1978). Marmara'daki son depremden ders alabilecek miyiz? *Kent Kooperatifçiliği, Türkiye Kent Kooperatifleri Merkez Birliği Süreli Yayını*, 109 (111), 6-7.

Groh, M. (2014). Strategic management in times of crisis. *American Journal of Economics and Business Administration,* 6 (2), 49-57.

Hermann, C.F. (Ed.) (1972). *International Crises: Insights from Behavioral Research.* New York: Free Press., s. 3-17.

Holladay,J. & Coombs,T. (2006). Unpacking the halo effect: reputation and Crisis Management. *Journal of Communication Management*, 10(2), 123-137.

İzbırak, R. (1991). *Yerbilimi bilgileri*. İstanbul: M.E.B. Yayınları.

Karakuş, U. (2013). Depremi yaşamış ve yaşamamış öğrencilerin deprem algılarının, metafor analizi ile incelenmesi. *Doğu Coğrafya Dergisi*, 18(29), 97-116.

Kirschenbaum, A. (2004). *Chaos organization and disaster management*, Marcel Dekker, USA.

Kuzu, A. (2013). Veri toplama yöntem ve araçları. *Eskişehir Anadolu Üniversitesi Dergisi*, s.93-116.

Leblebici, Ö. (2014). Afetlerde kamu yönetiminin rolü ve toplum temelli afet yönetimine doğru. *Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(2), 457-477.

Luecke, R. (2009). *Kriz yönetimi, felâketleri önleme becerinizi geliştirin.* (Çeviren: Önder Sarıkaya), İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

McCracken, G. (1988). *The long interview*: (Qualitative research methods, Vol.13). USA:Sage

Mitroff, I. (1983). Effective crisis management. *Academy Of Management, University of Southern California,* 1(4), 283-292

Milasinovic, S. & Kesetovic, Z. (2008). Crisis and crisis management, a contribution to a conceptual & terminological delimitation. *Megatrend Revija,* 5(1), 167-185.

Miles, M. B., & Huberman, A. M. (2015). *Nitel veri analizi.* Ankara*:* Pegem Akademi.

Mitroff, I. (2001). *Managing crises before they happen: what every executive and manager needs to know about crisis management*. Amacom Editions, New York.

Myers, M. D. (2013). *Qualitative research in business and management*. Sage Publications, London.

Patton, M. Q. (2014). *Nitel araştırma ve değerlendirme yöntemleri* (M. Bütün & S. B. Demir, Çev. Ed.) Ankara: Pegem Akademi.

Pauchant, T. C. & Mitroff, I. I. (1988). Crisis Prone Versus Crisis Avoiding Organizations Is your company's culture its own worst enemy in creating crises? *Industrial Crisis Quarterly*, Published by: Sage Publications, Inc. 2(1), 53-63.

Pauchant, T. C. & Mitroff, I. I. (Eds.) (1992). Crisis management as an ethical activity: Myths and methods. *Transforming the crisis-prone organization: Preventing individual, organizational and environnemental tragedies* içinde (pp. 184–193). San Francisco, CA: Jossey-Bass Publishers.

Pearson, C. M. & Clair J. A. (1998). Reframing crisis management. *The Academy of Management Review,* 23 (1), 59-76.

Petak, W. J. (1985). Emergency management: A challenge for public administration. *Wiley Journals,* 45(1), 3-7.

Rij, E.V. (2016). An approach to the disaster profile of people's Republic of China 1980-2013. *Emergency and Disaster Reports*, 3(4), 1-48.

Rosenthal, U. & Kouzmin, A. (1997). Crises and crisis management; toward comprehensive government decision making. *Journal of Public Administration Research and Theory*. 7(2), 277-304.

Sağan, S. D. (1993). *Güvenliğin sınırları: Organizasyon, kazalar ve nükleer silahlar*. Princeton: Princeton Üniversite Basını.

Schramm, D. (1993). *Overview of disaster management*. Emergency Türkiye '93 First International Disaster Relief and Prevention, Civil Defence, Public Security and First Aid Exhibition, November 23- 27.

Sever, R. & Değirmenci, Y. (2019). Temel Kavramlar. R. Sever, (Ed.), *Afetler ve Afet Yönetimi içinde* (2-13). Ankara: Pegem Yayınları.

Sezgin, F. (2003). Kriz Yönetimi. *Manas Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(8), 181-195.

Silverman, D. (2010). *Doing qualitative research* (3rd. Ed). Great Britain: Sage Publications Ltd.

Smart, C. & Vertinsky, I. (1977). Kriz karar birimleri için tasarımlar. *Administrative Science Quarterly*, 22(4), 640-657.

Smith, D. (2000). Kriz yönetim ekipleri: Operasyonel krizlerin yönetimindeki sorunlar. *Risk Yönetimi*, 2(3), 61-78.

Strauss, A. L., & Corbin, J. (1990). *Basics of Qualitative Research: Grounded Theory Procedures and Techniques.* Sage Publications, Inc.

Şahin, C. & Sipahioğlu Ş. (2002). *Doğal afetler ve Türkiye*. Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.

Tack, P. B. (1994). *Kriz zamanı yönetimi*. İstanbul: İlgi Yayıncılık.

Tutar, H. (2000). *Kriz ve stres ortamında yönetim*. İstanbul: Hayat Yayınları.

Wisner, B., Piers Blaikie, P., Cannon, T. & Davis, L. (2003). *At risk naturel hazards people's vunerability and disasters*. London: Routledge.

Yavaş, H. (2001). Doğal afet yönetimi ve yerel gündem 21 çalışmaları kapsamında İzmir'de deprem riski. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 3(3), 118-138.

Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (11. baskı). Ankara: Seçkin Yayınları.

Etik Beyanı: Yazarlar, bu çalışmanın tüm hazırlanma süreçlerinde etik kurallara uyulduğunu beyan etmektedir. Çalışma için Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu'nun 29.08.2022 tarihinde yapılan 39 numaralı toplantısında 2 nolu karar ile onay verilmiştir. Bilimsel etik konuları ile ilgili aksi bir durumun tespiti halinde tüm sorumluluk çalışmanın yazarlarına ait olup, Çankırı Karatekin Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi'nin hiçbir sorumluluğu bulunmamaktadır.

Crisis Management and Disasters: Reflections from the Elazığ Earthquake

Extended Abstract

1. Introduction

Crises caused by natural disasters are crisis situations caused by events that seriously affect and disrupt the activities of normal life and require urgent intervention. In this study, it is aimed to evaluate the strategy method followed by public institutions in the crisis management process caused by natural disasters. In this context, the role of public institutions in the pre-disaster preparations, disaster response and post-disaster recovery processes in the earthquake that occurred in Elazig on January 24, 2020 becomes important. For this reason, face-to-face interviews were held with senior executives working in public institutions operating in the earthquake zone.

2. Methodology

The aim of this study was to learn how the institutions operating in the public sector manage the crisis in disasters. Answers were sought to the questions of what kind of preparations were made before the disaster, what kind of measures were taken in this context, how the intervention was made during the disaster, and what positive or negative changes were experienced after the disaster. In line with this purpose, a qualitative evaluation was made by considering the earthquake-related activities of the organizations before the disaster, during the disaster and after the disaster.

3. Results and Conclusion

In this study, face-to-face interviews were conducted with senior executives working in public institutions in the earthquake zone. MAXQDA qualitative data software program was used to analyze the data obtained as a result of the interviews. It has been tried to determine the problems encountered in public institutions related to disasters and the solutions to be followed in this process. The main finding obtained from the interviews is that public institutions have similar views on responding to disasters. One of the important points of common opinion is that possible accidents and losses will be prevented by increasing the awareness level of society against disasters. In this direction; It was emphasized that the dissemination of disaster training and the development of awareness in society are extremely important. As a result of the interviews, it was stated that the measures to be taken before a disaster or a crisis occurs will be carried out by educating family members, who are the smallest building blocks of society. It was stated that as a result of the trainings given, progress was made and concepts such as family disaster plans and disaster kits were formed. It has been emphasized that it is right to take precautions by informing all layers of the society, starting with the family.